

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
28 серпня 2021 р., протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

28 серпня 2021 р.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«СОЦІАЛЬНА КРИМІНОЛОГІЯ»
для підготовки фахівців
освітнього ступеня бакалавра
за спеціальністю 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота**

м. Хмельницький

2021

Розробник навчально-методичних матеріалів:

викладач дисципліни – доцент кафедри кримінального права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

_____ Дмитро ВИГОВСЬКИЙ
27 серпня 2021 року

Схвалено кафедрою кримінального права та процесу
27 серпня 2021 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри кримінального
права та процесу, докторка юридичних
наук, доцентка
27 серпня 2021 року

_____ Лариса БРИЧ

Декан юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент _____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ
28 серпня 2021 року

Обліковий обсяг – 1,68 ум.др.арк.

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	3
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	– 3
	1.2.	Лекції	4
	1.3.	Семінарські заняття	– 6
	1.4.	Самостійна робота студентів	– 13
	1.5.	Індивідуальні завдання	– 19
	1.6.	Підсумковий контроль	– 20
2.	Схема нарахування балів	–	23
3.	Рекомендовані джерела	–	25
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	31

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак.)		Лабор.	Ін. зав.	СРС		
1.	Соціальна кримінологія: поняття, система, метод	8	2	2	-	-	4
2.	Злочинність, як соціально-правове явище	8	2	2	-	-	4
3.	Віктимологічні аспекти соціальної кримінології	8	2	2	-	-	4
4.	Соціальні детермінанти злочинності	8	2	2	-	-	4
5.	Соціальна та індивідуальна девіація в процесі формування особи злочинця	8	2	2	-	-	4
6.	Соціальні механізми протидії злочинності	8	2	2	-	-	4
7.	Соціальні передумови та засоби протидії злочинності проти власності, у сфері господарської та службової діяльності	10	2	2			6
8.	Девіантні прояви неповнолітніх та молоді. Соціальні засоби протидії злочинності неповнолітніх	8	2	2			4
9.	Соціологія кримінального насильства	8	2	2			4
10.	Соціальна природа фонових явищ: наркотизація та деструктивні субкультури в Україні	8	2	2			4
11.	Девіантні прояви в сфері статевих відносин. Соціально-культурні заходи протидії кримінальним правопорушенням проти статевої свободи та статевої недоторканості	8	2	2			4
	Всього годин	90	22	22	-	-	46

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
		Денна форма
1.	Соціальна кримінологія: поняття, система, метод.	2
1.1.	Поняття і предмет кримінології.	
1.2.	Система науки кримінології. Основні напрямки кримінологічних досліджень	
1.3.	Соціальна кримінологія, як складова загальнокримінологічної науки.	
1.4.	Методи кримінології, актуальні при здійсненні досліджень загально соціального характеру.	
1.5.	Зв'язок соціальної кримінології із суміжними науками: соціологією, соціальною психологією, девіантологією та ін.	
2.	Злочинність, як соціально-правове явище.	2
2.1.	Поняття злочинності в сучасній кримінології.	
2.2.	Гене́за поняття злочинності в працях науковців (Т. Кампанелла, Д. Дідро, Е Дюркгейма та ін.).	
2.3.	Соціальне коріння злочинності в теоріях В. Фокса, В. Кудрявцева, Н. Кузнєцової та ін.	
2.4.	«Теорія хвороби суспільства» у викладі українських та зарубіжних науковців.	
2.5.	Основні показники злочинності, їх класифікація і значення в соціологічному прогнозуванні.	
2.6.	Латентність, як соціологічна категорія.	
2.7.	Латентна злочинність і методи її дослідження.	
3.	Віктимологічні аспекти соціальної кримінології.	2

3.1.	Поняття віктимності як соціально-психологічної категорії.	
3.2.	Віктимність в кримінологічній науці.	
3.3.	Соціальна адаптація особи в мікросередовищі і її зв'язок з рівнем віктимності.	
3.4.	Віктимологічні аспекти детермінації злочинності.	
3.5.	віктимологічний аналіз окремих видів злочинності: насильницької, корисливої, у сфері статевих відносин тощо.	
4.	Соціальні детермінанти злочинності.	2
4.1.	Загальне поняття детермінації суспільного явища..	
4.2.	Детермінація злочинності як кримінологічне явище.	
4.3.	Поняття «причинність» в соціальній кримінології.	
4.4.	Основні соціальні детермінанти злочинності.	
4.5.	Класифікація негативних соціальних явищ та процесів, що породжують злочинність.	
4.6.	Фонові явища в процесі породження злочинності.	
5.	Соціальна та індивідуальна девіація в процесі формування особи злочинця.	2
5.1	Загальне поняття «особа злочинця».	
5.2	Кримінологічні теорії походження особи злочинця.	
5.3	Значення схильності до девіантних проявів в процесі формування особи злочинця.	
5.4	Соціальні передумови виникнення деструктивних нахилів особи.	
5.5	Індивідуальні особливості соціально-психологічного розвитку особи, як детермінанти формування особи злочинця.	
6.	Соціальні механізми протидії злочинності.	2
6.1	Соціологічне й кримінологічне визначення поняття «протидія злочинності»	
6.2	Протидія злочинності як функція держави і громадянського суспільства.	
6.3	Основні засади протидії злочинності як виду соціальної діяльності.	
6.4	Громадські об'єднання як суб'єкти профілактичної діяльності.	
6.5	Теорія О.М. Костенка «Закон + культура – у протидії злу».	
7.	Соціальні передумови та засоби протидії злочинності проти власності, у сфері господарської та службової діяльності	2
7.1.	Соціально-кримінологічна характеристика злочинності проти власності, у сфері господарської та службової діяльності.	
7.2.	Соціальні детермінанти злочинності проти власності, у сфері господарської та службової діяльності.	
7.3.	Рівень «культури споживання» і його значення в процесі породження кримінальних правопорушень проти власності, у сфері господарської та службової діяльності.	
7.4.	Соціально-культурні чинники антикриміногенного впливу на процеси і явища, що породжують злочинність проти власності, у сфері господарської та службової діяльності.	
7.5.	Державні органи та громадські організації, як суб'єкти профілактики злочинності проти власності, у сфері господарської та службової діяльності.	
8.	Девіантні прояви неповнолітніх та молоді. Соціальні засоби протидії злочинності неповнолітніх.	2
8.1.	Загальна характеристика злочинності неповнолітніх та молоді.	
8.2.	Соціально-культурні передумови схильності неповнолітніх та молоді до правопорушень.	
8.3.	Деструктивний соціально-психологічний вплив на молодь, як детермінанта злочинності.	
8.4.	Соціально-виховна робота з молоддю, як засіб профілактики злочинності неповнолітніх та молоді.	
8.5.	особливості індивідуально-профілактичної роботи з неповнолітніми, які демонструють девіантну поведінку	
9.	Соціологія кримінального насильства.	2
9.1.	Філософсько-психологічне і соціологічне поняття насильства.	

9.2.	Кримінально-правове та кримінологічне поняття насильства.	
9.3.	Класифікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із насильством.	
9.4.	Соціально-психологічні детермінанти насильницьких правопорушень.	
9.5.	Віктимність, як причина та умова насильницького правопорушення	
9.6.	Соціально-культурні засоби протидії насильницьким кримінальним правопорушенням.	
10.	Соціальна природа фонових явищ: наркотизація та деструктивні субкультури в Україні.	2
10.1.	Поняття фонових явищ в соціальній кримінології.	
10.2.	Наркотизація суспільства і її роль в породженні злочинності.	
10.3.	Рівень культури вживання алкоголю і його зв'язок з насильницькою і корисливою злочинністю.	
10.4.	Механізм формування особи неповнолітнього злочинця під впливом деструктивних субкультур.	
10.5.	Соціально-виховні методи як шлях зниження рівня наркотизації суспільства.	
10.6.	Суспільні інституції і громадські організації як інструменти зниження рівня наркотизації суспільства.	
11.	Девіантні прояви в сфері статевих відносин. Соціально-культурні заходи протидії кримінальним правопорушенням проти статевої свободи та статевої недоторканості.	2
11.1.	Сексуальні перверсії і їх значення як кримінально-правової та соціально-психологічної категорії.	
11.2.	Загальна характеристика злочинності у сфері статевих відносин.	
11.3.	Соціально значущі детермінанти кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості.	
11.4.	Роль віктимності у детермінації кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості.	
11.5.	Соціально-виховні аспекти профілактичної діяльності в процесі протидії злочинності у сфері статевих відносин.	
11.6.	Групова й індивідуальна профілактика кримінальних правопорушень у сфері статевих відносин.	
	ВСЬОГО	22

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1.

Соціальна кримінологія: поняття, система, метод.

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Філософські концепції вчення про злочинність.
- 1.2. Історія формування і розвитку науки кримінології.
- 1.3. Співвідношення предметів науки кримінології і соціології.
- 1.4. Складові предмета соціальної кримінології.
- 1.5. Дотикові елементи методології соціальної кримінології і соціології.
- 1.6. Девіантологія і її зв'язок з кримінологічною наукою.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: поняття науки соціальної кримінології, завдання науки соціальної кримінології, основні концепції, що мають відношення до предмету соціальної кримінології, система науки соціальної кримінології.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- пояснення поняття соціальної кримінології як соціальної науки;
- розуміння змісту предмета соціальної кримінології як науки;
- характеристика основних методів науки соціальної кримінології;
- визначення та пояснення завдань науки соціальної кримінології;
- опис основних функцій науки соціальної кримінології;
- пояснення взаємозв'язку науки соціальної кримінології із суміжними соціологічними науками;
- характеристика використання в соціальній кримінології даних кримінально-правової та інших галузей статистики;
- характеристика системи науки соціальної кримінології;
- розуміння розвитку соціальної кримінології як соціальної науки.

Семінарське заняття 2

Тема 2.

Злочинність, як соціально-правове явище.

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Наукове розуміння поняття «злочинності» в кримінології.
- 2.2. Аналіз понять, тотожних поняттю «злочинність», у соціологічних науках.
- 2.3. Співвідношення поняття «кримінальне правопорушення» в кримінальному праві та понять «протиправна поведінка», «делінквентність» в соціології.
- 2.4. Статистичні показники як індикатор рівня криміналізації суспільства.
- 2.5. Основні показники злочинності і їх значення для прогностичної функції соціології..
- 2.6. Латентність кримінальних правопорушень і її взаємозв'язок з детермінацією злочинності.
- 2.7. Класифікація видів злочинності за рівнем латентності.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: кримінальні правопорушення, злочинність та тотожні поняття, «Теорія хвороби суспільства», державна політика у сфері протидії злочинності, основні показники злочинності (кількісні і якісні), латентність і її рівень для окремих видів злочинності.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- пояснення змісту поняття кримінального правопорушення відповідно до Кримінального кодексу України;
- характеристика злочинності як суспільного явища;
- визначення стану і тенденцій злочинності в сучасній Україні;
- характеристика наукових підходів до розуміння природи злочинності.
- пояснення співвідношення понять «кримінальні правопорушення» та «злочинність»;
- визначення основних наукових підходів до вивчення латентної злочинності;
- розуміння детермінізму як сукупності явищ та процесів;

Семінарське заняття 3

Тема 3. Віктимологічні аспекти соціальної кримінології.

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Сутність віктимності як кримінологічної категорії.
- 3.2. Віктимність у науках соціологічного характеру. Відмінність її розуміння як соціально-психологічної та кримінально-правової категорії.
- 3.3. Морально-етична категорія «жертва кримінального правопорушення» як основна категорія кримінологічної віктимології..
- 3.4. Віктимність як детермінанта окремих видів злочинності.

3.5. Соціально-виховна робота із потенційними жертвами кримінального правопорушення як вид профілактичної діяльності..

3.6. Роль віктимності у детермінації сімейного насильства.

Аудиторна письмова робота

Виконання студеном тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: віктимність, жертва кримінального правопорушення, потенційна загроза, провокація правопорушення, соціально-виховна робота з жертвою правопорушення, сімейне насильство, антикриміногенний вплив..

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- розуміння природи схильності особи до навернення в стан «жертви»;
- характеристика окремих видів злочинності, в яких підвищену роль має віктимність;
- розуміння соціально-економічної природи сімейного насильства;
- характеристика основних заходів антикриміногенного впливу на середовища з високим рівнем віктимності;
- пояснення доцільності застосування соціально-виховних заходів для зниження рівня віктимності в суспільстві;
- характеристика проблем протидії домашньому насильству.

Семінарське заняття 4

Тема 4. Соціальні детермінанти злочинності.

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Визначення поняття «детермінація» в соціально-правових науках.
- 4.2. Відмінність причини кримінального правопорушення від умови.
- 4.3. Соціальні детермінанти злочинності.
- 4.4. Соціально-психологічні детермінанти видів злочинності.
- 4.5. Детермінація конкретного кримінального правопорушення: проблеми визначення соціальних причин.
- 4.6. Значення аналізу детермінації злочинності для діяльності з протидії злочинності.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: детермінація злочинності, причина кримінального правопорушення, причина кримінального правопорушення, фонові явища, девіантна поведінка, делінквентна поведінка, причино-вий зв'язок між детермінантами й криміногенним рівнем в суспільстві.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- розуміння причино-наслідкового зв'язку між причинами кримінального правопорушення і його наслідками;
- розуміння відмінності між причиною і умовою кримінального правопорушення;
- розуміння загального поняття детермінації злочинності;
- характеристика поняття «детермінанта»;
- обґрунтування специфіки детермінації окремих видів злочинності;
- характеристика методів дослідження і оцінки детермінант злочинності;
- визначення перспективи засобів протидії злочинності, розроблених на основі аналізу її детермінантів;
- систематизація заходів, спрямованих на усунення детермінантів;
- пояснення логіки побудови системи усунення детермінантів.

Семінарське заняття 5

Тема 5. Соціальна та індивідуальна девіація в процесі формування особи злочинця.

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Визначення поняття «особа злочинця» в науках соціально-психологічного ряду.
- 4.2. Співвідношення понять «особа злочинця» та «кримінальний правопорушник».
- 4.3. Соціальні передумови формування особи злочинця.
- 4.4. Психічні захворювання й психологічні девіації в механізмі формування особи злочинця.
- 4.5. Соціально-виховні методи корекції особи на стадії формування особи злочинця.
- 4.6. Значення індивідуального підходу у соціально-виховній роботі.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: кримінальний правопорушник, особа, що вчинила кримінальне правопорушення, особа злочинця, фонові явища, девіантна поведінка, делінквентна поведінка, схильність до вчинення кримінальних правопорушень.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- розуміння загального поняття «особистість людини» та «особа людини»;
- розуміння відмінності між поняттями «особа злочинця» й «кримінальний правопорушник»;
- розуміння загального поняття формування особи злочинця;
- характеристика поняття «природженого злочинця» в працях українських та зарубіжних кримінологів;
- обґрунтування специфіки формування особи злочинця психопатичного типу;
- характеристика методів дослідження і оцінки причин формування особи злочинця;
- визначення перспективи засобів коригування особистості на стадії формування особи злочинця;
- систематизація заходів, спрямованих на контроль за особами, схильними до вчинення кримінальних правопорушень.

Семінарське заняття 6

Тема 6. Соціальні механізми протидії злочинності.

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Загальне поняття протидії злочинності.
- 3.2. Профілактика злочинності як ранній етап протидії злочинності.
- 3.3. Кримінальна репресія як елемент механізму протидії злочинності.
- 3.4. Соціальні засоби впливу на злочинність.
- 3.5. Роль засобів масової інформації в процесі становлення антикримінальної культури в суспільстві.
- 3.6. Громадські організації і добровільні формування і їх роль у протидії злочинності..

Аудиторна письмова робота

Виконання студентом тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: протидія злочинності, профілактика злочинності, кримінальна репресія, усунення детермінант злочинності, соціально-виховна робота в суспільстві, антикриміногенна культура, громадські організації.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- розуміння механізму протидії злочинності;
- характеристика окремих видів елементів протидії злочинності;
- розуміння значення соціально-економічних інструментів впливу на злочинність;

- характеристика основних заходів антикриміногенного впливу на суспільство зі сторони ЗМІ.
- пояснення ролі громадських об'єднань і добровільних формувань в процесі протидії злочинності;
- характеристика теорій «культурного впливу на злочинність» в працях українських та зарубіжних науковців.

Семінарське заняття 7

Тема 7. Соціальні передумови та засоби протидії злочинності проти власності, у сфері господарської та службової діяльності.

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Поняття та класифікація кримінальних правопорушень проти власності, у сфері господарської та службової діяльності.
- 3.2. Соціальні детермінанти правопорушень проти власності, у сфері господарської та службової діяльності.
- 3.3. Детермінація окремих видів злочинності: корисливої, службової, корупційної.
- 3.4. Соціальні засоби профілактики правопорушень проти власності, у сфері господарської та службової діяльності.
- 3.5. Комплексний підхід в процесі протидії правопорушенням проти власності, у сфері господарської та службової діяльності.
- 3.6. Громадські організації і громадський контроль у процесі протидії корисливій, та корупційній злочинності.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентом тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: правопорушення проти власності, правопорушення у сфері господарської діяльності, правопорушення у сфері службової діяльності, профілактика корисливої злочинності, усунення детермінант корупційної злочинності, соціально-правовий вплив на громадську думку в сфері корупційних правопорушень, антикриміногенна культура, громадські організації у протидії корисливій злочинності.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- розуміння механізму протидії корисливій, корупційній злочинності;
- злочинність у сфері службової діяльності і її зв'язок з корисливою злочинністю і корупцією;
- характеристика окремих видів злочинності: корисливої, корупційної, у сфері службової діяльності;
- розуміння значення соціально-економічних детермінантів корисливої злочинності;
- характеристика основних заходів впливу на суспільство з метою зниження рівня корисливої злочинності.
- пояснення ролі підвищення культури споживання в процесі протидії корисливій і корупційній злочинності.

Семінарське заняття 8

Тема 8. Девіантні прояви неповнолітніх та молоді. Соціальні засоби протидії злочинності неповнолітніх.

Питання для усного опитування та дискусії

3.1. Соціально-педагогічна та юридично-статистична характеристика поняття «злочинність неповнолітніх та молоді».

3.2. Специфіка психофізіологічного розвитку неповнолітнього і її роль в детермінації злочинності неповнолітніх.

3.3. Особливості причин та умов кримінальних правопорушень, що вчинюються неповнолітніми.

3.4. Деструктивні субкультури і їх вплив на рівень злочинності неповнолітніх.

3.5. Роль засобів масової інформації та комп'ютерних технологій в процесі становлення особистості неповнолітнього правопорушника.

3.6. Соціально-педагогічний вплив як засіб протидії злочинності неповнолітніх.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентом тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: неповнолітній, підліток, злочинність молоді, соціально-педагогічний вплив, соціально-виховна робота в суспільстві, антикриміногенна культура неповнолітніх, деструктивні субкультури.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- розуміння механізму утворення особи злочинця в неповнолітнього;
- характеристика окремих видів елементів протидії злочинності неповнолітніх;
- розуміння окремих специфічних детермінант злочинності неповнолітніх та молоді;
- характеристика основних заходів соціально-педагогічного впливу на неповнолітніх правопорушників;
- роль деструктивних субкультур в процесі формування особи неповнолітнього правопорушника;
- культура й закон в процесі формування в неповнолітнього особистості право слухняного громадянина.

Семінарське заняття 9

Тема 9. Соціологія кримінального насильства.

Питання для усного опитування та дискусії

4.1. Визначення поняття «насильство» в науках соціально-психологічного ряду.

4.2. Співвідношення понять «насильство» та «тілесні ушкодження», «побої та мордування», «каліцтво».

4.3. Соціальні передумови формування особи насильницького злочинця.

4.4. Психічні захворювання й психологічні девіації в механізмі формування особи насильницького злочинця.

4.5. Соціально-виховні методи корекції особи на стадії формування особи насильницького злочинця.

4.6. Значення індивідуального підходу у соціально-виховній роботі з особами, схильними до насильницьких правопорушень.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: насильство, особа, що схильна до насильства, особа насильницького злочинця, агресивність, психопатія, протидія насильницьким правопорушенням, домашнє насильство.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при вивченні теми студенту варто особливо увагу зосередити на таких аспектах:

- розуміння загального поняття «насильство» та «кримінальне насильство»;
- розуміння відмінності між поняттями «особа насильницького злочинця» й «кримінальний правопорушник, що вчинив насильство»;
- розуміння загального поняття формування особи насильницького злочинця;
- характеристика поняття «природженого злочинця» у випадку схильності особи до насильницьких кримінальних правопорушень;
- обґрунтування специфіки формування особи насильницького злочинця психопатичного типу;
- характеристика методів дослідження і оцінки причин формування особи насильницького злочинця;
- визначення перспективи засобів коригування особистості на стадії формування особи насильницького злочинця;
- систематизація заходів, спрямованих на контроль за особами, схильними до вчинення насильницьких кримінальних правопорушень.

Семінарське заняття 10

Тема 10. Соціальна природа фонових явищ: наркотизація та деструктивні субкультури в Україні.

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Соціально-педагогічна та юридично-статистична характеристика поняття «наркотизація суспільства».
- 3.2. Специфіка поширення наркоманії та алкоголізму в Україні.
- 3.3. Особливості причин та умов кримінальних правопорушень, що вчинюються членами субкультурних утворень.
- 3.4. Деструктивні субкультури і їх вплив на рівень злочинності неповнолітніх.
- 3.5. Роль засобів масової інформації та комп'ютерних технологій в процесі становлення популярності деструктивних субкультур.
- 3.6. Соціально-педагогічний вплив як засіб протидії наркотизації суспільства.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: наркотизація, незаконний обіг наркотичних речовин, пияцтво, деструктивна субкультура, соціально-виховна робота в суспільстві, антикриміногенна культура неповнолітніх, пропаганда здорового способу життя.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при вивченні теми студенту варто особливо увагу зосередити на таких аспектах:

- розуміння механізму наркотизації суспільства;
- характеристика окремих видів елементів протидії поширення наркотичних речовин;
- розуміння окремих специфічних елементів породження деструктивних субкультур;
- характеристика основних заходів соціально-педагогічного впливу, спрямованого на денаркотизацію суспільства;
- роль деструктивних субкультур в процесі формування особи неповнолітнього правопорушника;
- громадський вплив в процесі деуалювання сутності деструктивних субкультур.

Семінарське заняття 11

Тема 11. Девіантні прояви в сфері статевих відносин. Соціально-культурні заходи протидії кримінальним правопорушенням проти статевої свободи та статевої недоторканості.

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Визначення поняття «сексуальні перверсії» та «парафілії» в науках соціально-психологічного ряду.
- 4.2. Сексологічна й психіатрична характеристика окремих видів сексуальних девіацій (ефебофілія, садизм, некрофілія тощо).
- 4.3. Соціальні передумови формування особи статевого злочинця.
- 4.4. Психічні захворювання й психологічні девіації в механізмі формування особи статевого злочинця.
- 4.5. Соціально-виховні методи корекції особи на стадії формування особи статевого злочинця.
- 4.6. Значення індивідуального підходу у соціально-виховній роботі з особами, схильними до кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: парафілія, сексуальні перверсії, особа, що вчинила статево кримінальне правопорушення, особа статевого злочинця, сексологія патологічних явищ, девіантна поведінка в сфері статевих відносин, схильність до вчинення кримінальних правопорушень на сексуальному ґрунті.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- розуміння загального поняття «парафілія» та «сексуальні перверсії»;
- розуміння відмінності між поняттями «сексуальна перверсія» та «сексуальне вподобання»
- розуміння загального поняття формування особи статевого злочинця;
- визначення основних детермінантів породження злочинності у сфері статевих відносин;
- обґрунтування специфіки формування особи статевого злочинця психопатичного типу;
- характеристика методів дослідження і оцінки причин формування особи статевого злочинця;
- визначення перспективи засобів коригування особистості на стадії формування особи статевого злочинця;
- систематизація заходів, спрямованих на контроль за особами, схильними до вчинення кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1. Соціальна кримінологія: поняття, система, метод

Завдання 1. Дослідити співвідношення предметів дисциплін «кримінологія» та «соціальна кримінологія».

Завдання 2. Охарактеризуйте основні напрямки розвитку соціальної кримінології.

Таблиця

Напрямок розвитку соціальної кримінології	Основні риси вчення

Завдання 3. Підготувати анотацію трьох наукових статей з проблем соціальної кримінології.

Питання для самоконтролю

- Якою є історія виникнення та розвитку соціальної кримінології?
- Дані яких наук використовуються у науці соціальної кримінології?
- В чому полягає зв'язок соціальної кримінології із суспільними та природничими науками?
- Які завдання науки соціальної кримінології на сучасному етапі?
- Вкажіть суміжні з іншими науками галузі соціальної кримінології.
- Які є проблеми розмежування предмету соціальної кримінології та кримінології, соціології?
- Що Ви знаєте про методологію соціальної кримінології?
- Які є методи дослідження проблем соціальної кримінології?
- Що таке аналіз та синтез при розгляді проблем соціальної кримінології?
- Який зв'язок має понятійний апарат соціальної кримінології і кримінального права України?
- В чому полягає практичне значення досліджень соціальної кримінології?

Тема 2. Злочинність, як соціально-правове явище.

Завдання 1. Дослідити основні визначення поняття «злочинність» в науці соціальної кримінології.

Завдання 2. Проаналізувати кількісні і якісні показники злочинності в Україні за останній календарний рік.

Таблиця

кількісні показники злочинності	якісні показники злочинності

Завдання 3. Підготувати тези доповіді про основні теорії походження злочинності.

Питання для самоконтролю

- Що таке злочинність?
- Які є теорії походження злочинності?
- Стан і тенденції злочинності на сучасному етапі розвитку суспільства?
- Як змінювались основні елементи вчення про злочинність залежно від історичного періоду розвитку суспільства?
- Які є методи збору, аналізу й узагальнення кримінологічної інформації?
- В чому полягає значення латентності для аналізу злочинності?
- Що таке рівень латентності і які вони бувають?
- Назвіть види злочинності і окремі кримінальні правопорушення із найвищим рівнем латентності?

Тема 3. Віктимологічні аспекти соціальної кримінології.

Завдання 1. Охарактеризуйте основні положення віктимології як складової частини соціальної кримінології.

Завдання 2. Здійснити розмежування між поняттями «жертва злочину», «особа, щодо якої було здійснено кримінальне правопорушення», «потерпілий», «постраждала особа».

Таблиця

жертва злочину	особа, щодо якої було здійснено кримінальне правопорушення	потерпілий	постраждала особа

Завдання 3. Написати тези доповіді на тему «віктимність як детермінанта насильницької злочинності».

Питання для самоконтролю

- Як визначається жертва кримінального правопорушення в соціальній криминології?
- Надайте характеристику конкретно-соціологічних методів віктимологічних досліджень.
- Яка необхідність використання у віктимологічних дослідженнях психологічних методів?
- Що являє собою сучасна вітчизняна і світова віктимологія?
- Охарактеризуйте домінуючі наукові підходи визначення природи віктимності?
- Які існують найбільш поширені моделі віктимної поведінки?
- Вкажіть значення віктимізації у дослідженні детермінантів злочинності?
- Які психологічні чинники суттєво впливають на віктимізацію жертв кримінальних правопорушень?

Тема 4. Соціальні детермінанти злочинності.

Завдання 1. Проаналізуйте основні джерела криминологічної інформації про детермінацію злочинності.

Завдання 2. Охарактеризуйте основні організаційно-технічні плани наукового дослідження.

Таблиця

Розвідувальний план	Аналітичний план	Експериментальний план

Завдання 3. Складіть програму криминологічного дослідження особливостей детермінації одного з видів злочинності.

Питання для самоконтролю

- Які основні причини та умови скоєння конкретного злочину?
- Яка відмінність між причинами й умовами злочинності?
- В чому полягає організація криминологічних досліджень?
- Які існують етапи криминологічних досліджень?
- Що таке гіпотеза криминологічного дослідження?
- Який порядок перевірки оцінки надійності отриманих результатів криминологічного дослідження?
- Яка методика складання програми вивчення суспільної думки щодо боротьби зі злочинністю?

Тема 5. Соціальна та індивідуальна девіація в процесі формування особи злочинця.

Завдання 1. Охарактеризуйте основні ознаки особи злочинця згідно методики соціальної криминології.

Завдання 2. Здійснити розмежування між індивідуальними рисами особи, схильної до злочинності конкретного виду і видами злочинності.

Індивідуальні риси	Вид злочинності

Завдання 3. Підготуйте тези доповіді про роль психопатій у формуванні особи насильницького злочинця.

Питання для самоконтролю

- Які основні риси особистості злочинця?
- Якими є заходи індивідуальної профілактики особи злочинця?
- Які фактори впливають на делінквентні прояви особи, схильної до вчинення агресивних кримінальних правопорушень?
- Як співвідносяться поняття «особа злочинця» та «особа, що вчинила кримінальне правопорушення»?
- Які є теорії виникнення особи злочинця?

Тема 6. Соціальні механізми протидії злочинності

Завдання 1. Охарактеризуйте загальне поняття протидії злочинності і визначте, з яких частин така протидія складається.

Завдання 2. Вкажіть найбільш характерні для окремих видів злочинності заходи профілактичного впливу і заходи реакції на вже вчинене кримінальне правопорушення.

Таблиця

Профілактичні заходи	Заходи реакції

Завдання 3. Підготуйте тези доповіді на тему «Рання профілактика як найефективніший механізм зниження рівня злочинності неповнолітніх».

Питання для самоконтролю

- Як між собою співвідносяться профілактика злочинності та кримінальна репресія?
- В чому полягає загально-соціальне і спеціально-кримінологічне запобігання злочинності?
- Що таке система профілактичних інституцій?
- Які є соціальні засоби впливу на злочинність?
- Яка роль засобів масової інформації в процесі становлення антикримінальної культури в суспільстві?
- Що є основним засобом протидії злочинності відповідно до теорії соціального натуралізму О.М. Костенка?
- Чим рання профілактика відрізняється від профілактики взагалі?
- Чим спеціальна профілактика відрізняється індивідуальної?

Тема 7. Соціальні передумови та засоби протидії злочинності проти власності, у сфері господарської та службової діяльності.

Завдання 1. Охарактеризуйте основні ознаки корисливої злочинності і класифікуйте її за видами.

Завдання 2. Здійснити розмежування між економічною злочинністю та злочинністю у сфері господарської діяльності.

Економічна злочинність	Злочинність у сфері господарської діяльності

Завдання 3. Написати тези доповіді на тему «Корисливість – найпоширеніший мотив кримінального правопорушення».

Питання для самоконтролю

- В чому полягає загально-соціальне і спеціально-кримінологічне запобігання економічній злочинності?

- Що таке система негласних контрактів економічної злочинності?

- Що таке кримінальний бізнес як кримінологічна проблема?

- Якою є еволюція нелегальної економічної діяльності?

- Які є проблемні питання протидії кримінальним правопорушенням, що пов'язані із заняттям гральним бізнесом?

- Які є заходи запобігання рейдерству в Україні?

- Наведіть соціально-кримінологічні детермінанти вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з легалізацією (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Тема 8. Девіантні прояви неповнолітніх та молоді. Соціальні засоби протидії злочинності неповнолітніх.

Завдання 1. Охарактеризуйте основні ознаки особи неповнолітнього злочинця.

Завдання 2. З'ясувати зв'язок між психофізіологічними особливостями неповнолітніх правопорушників і видами конкретних кримінальних правопорушень, до яких неповнолітні схильні.

Риса характеру неповнолітнього	Правопорушення, до якого схильний

Завдання 3. Підготуйте тези доповіді про особливості формування особи неповнолітнього злочинця.

Питання для самоконтролю

- Які основні риси особистості неповнолітнього злочинця?

- Якими є заходи індивідуальної профілактики серед неповнолітніх?

- Які фонові фактори впливають на неповнолітнього, полегшуючи його рішення вчинити кримінальне правопорушення?

- Які види злочинності найбільш характерні для неповнолітніх

- Які суспільні організації та товариства здатні найбільш активно протидіяти злочинності неповнолітніх ?

Тема 9. Соціологія кримінального насильства.

Завдання 1. Визначте основні елементи, що відрізняють кримінальне насильство від насильства взагалі..

Завдання 2. З'ясувати зв'язок між наявними в особи психічними розладами або психологічними проблемами і схильністю її до агресивних правопорушень.

Таблиця

Психічний розлад	Психологічна проблема	Конкретне правопорушення

Завдання 3. Підготуйте тези доповіді про соціально-виховні методи корекції особи на стадії формування особистості в неповнолітнього.

Питання для самоконтролю

- Які основні риси особистості насильницького злочинця?
- Якими є заходи індивідуальної профілактики серед схильних до насильства осіб?
- Які є соціальні передумови формування особи насильницького злочинця?
- Які види насильницької злочинності є найбільш небезпечними для суспільства?
- Розкажіть про систематизацію заходів, спрямованих на контроль за особами, схильними до вчинення насильницьких кримінальних правопорушень ?

Тема 10. Соціальна природа фонових явищ: наркотизація та деструктивні субкультури в Україні.

Завдання 1. Визначте основні поняття: «наркотизація», «немедичне вживання наркотичних речовин», «пияцтво», «алкоголізм».

Завдання 2. Вкажіть найбільш характерні негативні прояви осіб, що зловживають наркотичні речовини і зловживають алкоголем.

Таблиця

Вид зловживання	Наслідки у виді делінквентних чи девіантних проявів

Завдання 3. Підготуйте тези доповіді на тему «Деструктивні субкультури і їх вплив на рівень злочинності неповнолітніх».

Питання для самоконтролю

- Розкажіть про історичні аспекти виникнення традицій вживання алкоголю й наркотичних речовин.
- В чому полягає суспільна небезпечність від наркотизації?
- Як діє система громадських профілактичних інституцій, що протидіють наркотизації суспільства?
- Які є соціальні засоби впливу на наркозлочинність?
- Яка роль засобів масової інформації в процесі становлення антинаркотичної культури в суспільстві?
- Співвіднесіть медичні та соціальні засоби профілактики пияцтва і алкоголізму в Україні
- Які є механізми реагування на деструктивну діяльність тоталітарних сект?
- Які Ви можете назвати деструктивні субкультури, поширені серед молоді?

Тема 11. Девіантні прояви в сфері статевих відносин. Соціально-культурні заходи протидії кримінальним правопорушенням проти статевої свободи та статевої недоторканості.

Завдання 1. Охарактеризуйте основні ознаки особи статевого злочинця.

Завдання 2. Здійснити співвідношення конкретного виду парафілії і кримінального правопорушення на статевому ґрунті. До якого схильний злочинець.

Вид перверсії	Вид кримінального правопорушення

Завдання 3. Підготуйте тези доповіді на тему: «Соціальні передумови формування особи статевого злочинця».

Питання для самоконтролю

- Які основні риси особистості статевого злочинця?
- Якими є заходи індивідуальної профілактики особи статевого злочинця?
- Які фактори впливають на делінквентні прояви особи, схильної до вчинення кримінальних правопорушень на статевому ґрунті?
- Як співвідносяться методи медицини (психіатрії, сексології) з соціологічними методами при визначенні заходів протидії злочинності у сфері статевої відносин?
- Які є засоби індивідуального підходу у соціально-виховній роботі з особами, схильними до кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості?

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі реферату-огляду. Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за усталеними вимогами.

1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів-оглядів

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що реферат (лат. *refero* – доношу, повідомляю, переказую) – це короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Зі свого боку, реферат-огляд складається на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Реферат-огляд, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності).

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – до 15 сторінок формату А4.

1.5.2. Темі рефератів-оглядів

1. Основні сучасні школи кримінології.
2. Соціальна кримінологія – новий напрям розвитку кримінології.
3. Міжнародні та вітчизняні кримінологічні установи.
4. Проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення протидії злочинності.
5. Поняття, завдання і види соціально-кримінологічного планування.
6. Девіації та злочинність.
7. Злочинність як різновид соціальної практики.
8. Злочинність, злочин, злочинна діяльність: співвідношення понять.
9. Регіональні та світові тенденції видозмін злочинності.
10. Біологічні концепції причин злочинності.
11. Психологічні та психіатричні концепції пояснення злочинності.
12. Соціологічний напрям у вивченні причин злочинності
13. Віктимологічні причини злочинності
14. Постмодерністські концепції девіантної та злочинної поведінки
15. Проблеми сучасної віктимології.
16. Проблеми організаційно-правового забезпечення профілактики правопорушень та визначення оптимальних методів соціально-кримінологічного прогнозування.
17. Проблеми прогнозування індивідуальної злочинної поведінки.
18. Проблеми прогнозування групової злочинної поведінки.

19. Джерела соціально-кримінологічної інформації, основні вимоги до неї.
20. Стратегія та напрямки протидії організований злочинності в Україні: правова основа, суб'єкти та заходи.
21. Міжнародно-правові документи у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності
22. Соціально-кримінологічне та кримінально-правове розуміння насильницької злочинності.
23. Соціально-кримінологічні проблеми вчинення кримінальних правопорушень проти власності на організованій і професійній основі.
24. Проблеми детермінації кримінальних правопорушень проти власності.
25. Загально-соціальне і спеціально-кримінологічне запобігання економічній злочинності
26. Система негласних контрактів організованої злочинності.
27. Кримінальний бізнес як соціально-кримінологічна проблема.
28. Еволюція нелегальної економічної діяльності.
29. Зарубіжна практика протидії організованій злочинності.
30. Організована злочинність та нелегальна економіка: проблеми взаємодії на сучасному етапі.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Історія виникнення та розвитку соціальної кримінології як складової частини кримінології.
2. Основні сучасні школи соціальної кримінології
3. Використання в соціальній кримінології даних кримінально-правової та інших галузей статистики
4. Зв'язок соціальної кримінології із суспільними та природничими науками
5. Завдання соціально-кримінологічної науки на сучасному етапі
6. Нові галузі соціально-кримінологічної науки.
7. Міжнародні та вітчизняні кримінологічні установи.
8. Проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення протидії злочинності.
9. Статистичний аналіз злочинності.
10. Методи збору аналізу й узагальнення соціально-кримінологічної інформації.
11. Поняття, завдання і види соціально-кримінологічного планування.
12. Співвідношення понять «особа, яка скоїла кримінальне правопорушення», «суб'єкт кримінального правопорушення», «особа злочинця».
13. Соціально-кримінологічні методи аналізу особи злочинця.
14. Регіональні та світові тенденції генези злочинності
15. Значення латентності для аналізу злочинності.
16. Концепції виникнення злочинності в соціально-кримінологічній науці.
17. Методологічні основи причинності та детермінації злочинності.
18. Біологічні концепції причин злочинності.
19. Психологічні та психіатричні концепції пояснення злочинності.
20. Соціологічний напрямок у вивченні причин злочинності
21. Віктимологічні причини злочинності
22. Постмодерністські концепції девіантної та злочинної поведінки
23. Система моніторингових досліджень злочинності в Україні та її кримінологічне значення.
24. Проблема дослідження соціального механізму розширеного відтворення злочинності
25. Проблеми систематизації причин та умов злочинності в соціальній кримінології
26. Особливості особи і поведінки потерпілих при вчиненні конкретного кримінального правопорушення.
27. Проблеми сучасної віктимології.

28. Стан віктимологічних досліджень в Україні.
29. Наукова дискусія про співвідношення соціального та біологічного в особистості злочинця.
30. Загально-соціальні і спеціально-кримінологічні заходи запобігання злочинності, їх структура і характеристика.
31. Методи спеціально-кримінологічного запобігання злочинності.
32. Проблема впровадження та проведення кримінологічної експертизи нормативно-правових актів.
33. Проблеми кримінологічного планування заходів протидії злочинності та її прогнозування.
34. Основні напрямки міжнародного співробітництва у протидії злочинності
35. Проблеми організаційно-правового забезпечення профілактики правопорушень та визначення оптимальних методів кримінологічного прогнозування.
36. Проблеми прогнозування індивідуальної злочинної поведінки.
37. Проблеми організаційно-правового забезпечення профілактики правопорушень та визначення оптимальних методів соціально-кримінологічного прогнозування.
38. Проблеми прогнозування індивідуальної злочинної поведінки.
39. Поняття «методологія наукового дослідження».
40. Поняття «методика соціально-кримінологічних досліджень».
41. Джерела соціально-кримінологічної інформації, основні вимоги до неї.
42. Оцінка надійності отриманих результатів соціально-кримінологічного дослідження.
43. Інтерпретація результатів соціально-кримінологічного дослідження.
44. Програми вивчення суспільної думки щодо боротьби зі злочинністю: методика складання.
45. Транснаціональна організована злочинність: визначення, ознаки, соціально-кримінологічна характеристика.
46. Стратегія та напрямки протидії організованій злочинності в Україні: правова основа, суб'єкти та заходи.
47. Фактори організованої злочинності: національний та глобальний рівні.
48. Міжнародне співробітництво у протидії організованій злочинності.
49. Міжнародно-правові документи у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності
50. Соціально-кримінологічне та кримінально-правове розуміння насильницької злочинності.
51. Проблеми систематизації видів насильницької злочинності.
52. Соціально-кримінологічні проблеми вчинення кримінальних правопорушень проти власності на організованій і професійній основі.
53. Роль ситуативних чинників та віктимної поведінки потерпілих у механізмі вчинення кримінальних правопорушень проти власності.
54. Проблеми запобігання кримінальних правопорушень проти власності.
55. Економічна злочинність та тіньова економіка: проблеми співвідношення.
56. Система негласних контрактів організованої злочинності.
57. Кримінальний бізнес як соціально-кримінологічна проблема.
58. Еволюція нелегальної економічної діяльності.
59. Проблемні питання протидії кримінальним правопорушенням, що пов'язані з заняттям гральним бізнесом.
60. Заходи запобігання рейдерству в Україні. Кримінологічні детермінанти вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з легалізацією (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.
61. Соціально-кримінологічна характеристика кримінальних правопорушень у кредитно-фінансовій сфері.

1.6.2. Приклад залікового білету

1. Завдання кримінологічної науки на сучасному етапі

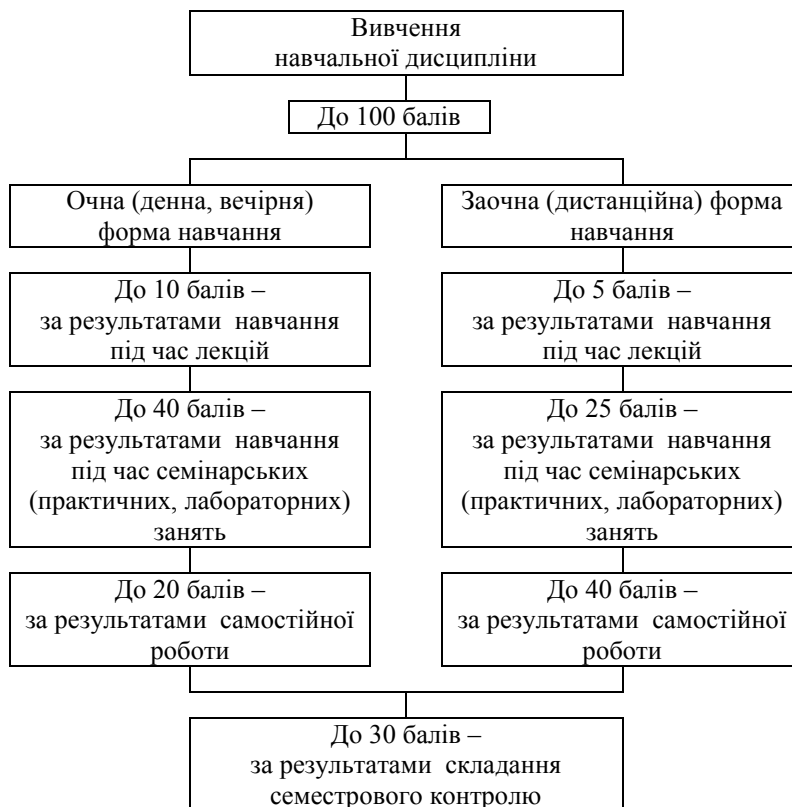
2. Проблеми кримінологічного планування заходів протидії злочинності та її прогнозування.

3. Кримінальний бізнес як кримінологічна проблема

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни

здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 11 лекційних занять за денною формою навчання. Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій										
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Денна	11	0,9	1,8	2,7	3,6	4,5	5,4	6,3	7,2	8,1	9,0	10

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 11 семінарських занять за денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	8 тем	Номер теми											Усього балів
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	9											9
	Усього балів												20

3. Рекомендовані джерела

3.1. Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 р. (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>
3. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>
4. Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20.09.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню): Закон України від 18.12.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19>
6. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
7. Європейська конвенція про запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню: Конвенція, Міжнародний документ від 28 листопада 1987 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_068#Text
8. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 01.12.1994 № 264/94- ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80>
9. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
10. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: www.rada.gov.ua
11. Кримінально-виконавчий кодекс: Кодекс України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>
12. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
13. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього: Конвенція, Міжнародний документ від 9 грудня 1948 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text
14. Порядок придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я : затв. постанов. КМ України від 13 травня 2013 р. №333. Офіційний вісник України. 2013. № 37. Ст. 1303. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2013-%D0%BF#Text>
15. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації: Конвенція, Міжнародний документ, Заява від 21 грудня 1965 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text

3.2. Література до всіх тем

1. Бачинин В. А. Философия права и преступления Харьков : Фолио, 1999. 607 с.

2. Бебик В. Історико-психологічні аспекти реформування політичної і правової культури українського суспільства. Держава і право України. 1993. № 2. С. 24-28.
3. Блага А.Б. Насильство в сім'ї (кримінологічний аналіз і запобігання) : монографія. Харків: ФО-П Макаренко, 2014. 360 с.
4. Веприцький Р. С. Феноменологія злочинності як галузь кримінології. Форум права. 2013. № 3. С.84- 87.
5. Войціховський А.В. Міжнародне співробітництво в боротьбі з організованою злочинністю. Вісник Харківського Національного університету внутрішніх справ. 2012. Вип. 4. С. 96-104.
6. Джу́жа А.О. Кримінально-правові та кримінологічні засади запобігання злочинам проти статевої недоторканності дитини: монографія. К.: Національна академія внутрішніх справ, 2013. 193 с.
7. Джу́жа О. М. Запобігання злочинам: кримінологовіктимологічна парадигма: моногр. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. 331 с.
8. Джу́жа О., Кирилюк А. Сучасний погляд на розвиток кримінології / О. Джу́жа, А. Кирилюк. Право України. 2003. № 2. С. 97–101.
9. Дремін В. Н. Преступность как социальная практика (институциональная теория криминализации общества) : монография / В. Н. Дремін. Одесса : Юрид. л-ра, 2009. 616 с.
10. Закалюк А. П. Стан та перспективи розвитку кримінологічної науки в Україні /А.П. Закалюк. Вісті Кримінологічної асоціації України. Альманах. Харків. 2004. Вип. 1.
11. Зелинский А. Ф. Криминология : курс лекций / А. Ф. Зелинский. Харьков : Прапор, 1996. 260 с.
12. Злочинність в Україні. Основні показники стану та структури злочинності за 2001-2014 рр. : стат. збірник. – Київ: ВПЦ МВС України, 2014. 207 с.
13. Кваша О. О. Свобода волі та інші філософські категорії в обґрунтуванні злочинної поведінки та відповідальності за неї. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2012. № 2. С.3-11.
14. Кононов І. Соціологія і проблеми просторової організації суспільства / І. Кононов. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2004. № 4. С. 57–78.
15. Конституція України: сучасний стан та перспективи розвитку (тема номера). Право України. 2016. №6.
16. Кримінологічна діяльність суб'єктів кримінального судочинства : монографія / [В.Л. Давиденко, О.О. Титаренко, М.Л. Давиденко, О.М. Литвинов; за заг. ред. Л.М. Давиденка]. Харків : Тимченко, 2011. 214 с.
17. Криминологія : підручник / А. М. Бабенко, О. Ю. Бусол, О. М. Костенко та ін. ; за заг. ред. Ю. В. Нікітіна, С. Ф. Денисова, Є. Л. Стрельцова. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків : Право, 2018. 416 с.
18. Криминологія. Академічний курс / Кол. авторів; за заг. ред. О.М. Литвинова. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 538 с.
19. Криминологія: підручник / А.М. Бабенко, О.Ю. Бусол, О.М. Костенко та ін.; за заг. ред. Ю.В. Нікітіна, С.Ф. Денисова, Є.Л. Стрельцова. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків : Право, 2018. 416 с.
20. Криминологія: підручник / В.В. Голіна, Б.М. Головкін, М.Ю. Валуйська та ін.; за ред. В.В. Голіни, Б.М. Головкіна. Х.: Право, 2014. 440 с.
21. Криминологія: підручник / заг. ред. І.Г. Богатирьова, В.В. Топчія. Київ: ВД Дакор, 2018. 352 с.
22. Криминологія: підручник : практикум / [кол. авт.: Ю. В. Александров та ін.]; НАН України, Київ. ун-т права. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 341 с.
23. Лазарев Д. Організована злочинність та протидія їй як об'єкт міжнародної взаємодії. Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Юридичні науки. 2012. Вип. 90. С. 32-34.
24. Литвинов О. М. Право як феномен культури: спроба філософського осмислення: монографія. Луганськ: Янтар. 2014. 800 с.

25. Ломброзо Ч. Преступление. Новейшие успехи науки о преступнике. Анархисты / сост. и предис. В. С. Овчинского. Москва: Инфра-М, 2004. 320 с.
26. Ломброзо Ч. Преступный человек: пер. с ит. / Чезаре Ломброзо. Москва : Эксмо; МИДГАРД, 2005. 876 с.
27. Мартиненко О. Дискреційні повноваження органів внутрішніх справ: кримінологічний аналіз / О. Мартиненко. Право України. 2004. № 11. С. 91–93.
28. Менюк О. Правова культура в умовах розбудови незалежної України: поняття, структура. Право України. 2001. № 4. С. 21-24.
29. Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству: лист Міністерства освіти і науки України від 18.05.2018 № 1/11-5480. К., 2018. 86 с.
30. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Кримінологія» / уклад.: В. В. Голіна, Б. М. Головкін, В. В. Пивоваров, О. Ю. Юрченко, Ю. Г. Бойко. Харків : Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2013. 96 с.
31. Орлов Ю.В. Політико-кримінологічна теорія протидії злочинності: Монографія. Харків: Діа плюс, 2016. 656 с.
32. Орловська Н. А. Соціальна шкідливість та суспільна небезпека: концептуальні аспекти співвідношення у контексті побудови кримінально-правових санкцій / Н. А. Орловська. Форум права. 2011. № 2. с. 672–680. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11onakpc.pdf>.
33. Осика І. Правовий нігілізм та правова культура. Право України. 2001. № 7. С. 98-101.
34. Панов М. І. Про співвідношення і взаємозв'язок понятійних апаратів наук кримінального циклу / М. І. Панов. Проблеми законності. 2019. Вип. 146. С. 158-170. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2019_146_15
35. Петрушина Т. Сприйняття економічних інститутів громадянами України за умов глобальної кризи / Т. Петрушина. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 193 Українське суспільство 1992-2010: соціологічний моніторинг / за ред. д. ек. н. В. Ворони, д. соц. н. М. Шульги. Київ : Інститут соціології НАН України, 2010. С. 165–175.
36. Пилипенко В., Волянська О. Підліткова агресія у контексті сучасної соціокультурної ситуації / В. Пилипенко, О. Волянська. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2004. № 4. С. 5–23.
37. По обе стороны закона: Криминальная психология / авт.-сост.: О. В. Тимченко, В. Б. Шапар. Харьков : Прапор, 1999. 684 с.
38. Погорілий О. І. Соціологічна думка ХХ століття : навчальний посібник / О. І. Погорілий. Київ : «Либідь», 1996. 224 с.
39. Поклад В. Глобалізація та пандемія / В. Поклад. Українське суспільство в пошуках відповідей на виклики сучасності: світоглядний рівень осмислення : Всеукраїнська науковотеоретичної конференція (м. Одеса, 18 — 19 червня 2020 р.) / за заг. ред. акад. С. В. Ківалова. Одеса : Фенікс, 2020. С. 36–39.
40. Поклад В. Методологія та методика вивчення латентної злочинності / В. Поклад. Навчальний посібник / МВС України, ЛДУВС. Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2007. 48 с.
41. Попова І. Моральне виправдання і нормативна складова тіньових практик (спроба порушити проблему) / І. Попова. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2004. № 1. С. 30–50.
42. Пробація та служби пробації в країнах-кандидатах у члени ЄС /за ред. Антона ван Кальмтоута, Дженні Робертс, Санді Віндінг. Київ : Атіка, 2005. 448 с
43. Рущенко І. П. Соціологія злочинності. Харків, 2001. 348 с.
44. Скуратівський А. Правова культура: сутність, стан та шляхи розвитку. Зб. наук. пр. ІАДУ, 2000. Вип. 7. С. 389-400.
45. Сливка С. С. Філософія права. Навч. посіб. К.: Атіка, 2012. 256 с.
46. Сметаніна Н.В. Наукові підходи до теорії злочинності в сучасній українській кримінології : монографія. Харків: Право, 2016. 192 с.
47. Соціальний порядок і соціальні відхилення : секція 9. Соціологія в ситуації соціальних невизначеностей : тези доповідей учасників I Конгресу Соціологічної асоціації України. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. 476 с.

48. Соціологія права: Навч. посіб. / За заг. ред. О. М. Джужи. Київ : 2004. 351 с.
49. Соціологія права: О. Колич, Ю. Сесюк Навч посіб. О. М. Джужа, І. Г. Кириченко, В. С. Ковальський, С. М. Корецький та ін.; За заг. ред. О. М. Джужи. К.: Юрінком Інтер, 2004. 288 с.
50. Соціологія права: Підручник для студентів юрид. спец. вищих навчальних закладів. / За ред. Н. П. Осипової. Київ : 2003. 271 с.
51. Соціологія: підручник / за ред. В. Г. Городяненка. 2-е вид., перероб., доп. Київ : Академія, 2003. 560 с.
52. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрямки подолання. Київ : НІСД, 2011. 31 с.
53. Тригубенко Г. Термін «нігілізм»: історія та сучасність. Право України. 2000. № 9. С. 129-132.
54. Українська кримінологічна енциклопедія / за заг. ред. В.В. Чернея, В.В. Сокурєнка; упоряд. О.М. Джужа, О.М. Литвинов. Харків-Київ: ХНУВС; НАВС; Кримінол. асоц. України, 2017. 804 с
55. Чепурко Г., Привалов Ю. Гідна праця: реалії та перспективи / Г. Чепурко. Українське суспільство 1992-2010 : соціологічний моніторинг / за ред. д. ек. н. В. Ворони, д. соц. н. М. Шульги. Київ : Інститут соціології НАН України, 2010. С. 217–229.
56. Шандра Б. Б. Характеристика філософськоправових властивостей злочинності у суспільних відносинах. Митна справа. 2012. № 4. С. 269-273.

10. Інформаційні ресурси

- Офіційний портал Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
- Президент України: <http://www.president.gov.ua/>
- Кабінет Міністрів України: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
- Міністерство внутрішніх справ України: <https://www.npu.gov.ua/uk/>
- Генеральна прокуратура України: www.gp.gov.ua/
- Національна поліція України: <http://npu.gov.ua>
- Патрульна поліція України: <http://patrol.police.gov.ua/>
- Міністерство юстиції України: <https://minjust.gov.ua/ua>
- Державна фіскальна служба України: <http://sfs.gov.ua/>
- Служба безпеки України: <https://ssu.gov.ua/>
- Рада національної безпеки і оборони України: www.rnbo.gov.ua/
- Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя: <http://kompravpol.rada.gov.ua/>
- Комітет Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності: <http://komzakonpr.rada.gov.ua/>
- Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин: <http://kompravlud.rada.gov.ua/>
- Уповноважений Верховної Ради України з прав людини: <http://www.ombudsman.gov.ua/>
- Конституційний Суд України: <http://www.ccu.gov.ua/>
- Верховний Суд України: <http://www.scourt.gov.ua/>
- Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ: <http://www.sc.gov.ua/>
- Європейський суд з прав людини: <http://www.echr.coe.int/>
- Українська Гельсінська спілка з прав людини: <http://helsinki.org.ua/>
- Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: <http://www.nbu.gov.ua/>
- Львівська національна наукова бібліотека НАН України імені Василя Стефаника - www.lsl.lviv.ua/.
- Національна юридична бібліотека: www.nbu.gov.ua/node/622
- Наукова бібліотека імені М. Максимовича: www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3
- Бібліотека Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: <http://library.nlu.edu.ua>